

Ἀπλῆ Κατήχησις μέσα ἀπὸ τὴν πείρα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας

Ἡ Εὐλογία τῶν σταφυλιῶν
κατὰ τὴν Ἑορτὴ
τῆς Μεταμορφώσεως

7

ΕΥΛΟΓΙΑΣ ΕΝΕΚΑ
Πρὸς Οἰκοδομὴν καὶ Παραμυθίαν
Ἀύγουστος 2014

Ἡ Εὐλογία τῶν σταφυλιῶν κατὰ τὴν Ἑορτὴ τῆς Μεταμορφώσεως*

Τοῦ Παναγιώτη Ἰ. Σκαλτσῆ,
Ἐπικούρου Καθηγητοῦ Ἀ.Π.Θ.

Στὴν ἀρχαία Ἐκκλησία, κατὰ τὴν διάρκεια τῆς προσφορᾶς ἀπὸ τοὺς Πιστοὺς τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου γιὰ τὴν τέλεση τοῦ Μυστηρίου τῆς θείας Εὐχαριστίας, προσφέρονταν καὶ εὐλογοῦνταν καὶ ἄλλα προϊόντα, ὅπως σίτος, ἔλαιον, μέλι, σταφύλια καὶ ἄλλα ὀπωρικά, καθὼς ἐπίσης γάλα, τυρός, καρποί, ἄνθη, ἀκόμη καὶ ζῶα.

Ἡ πρώτη ὁμως ἐκκλησιαστικὴ ἀντίδραση στὴν παλαιὰ αὐτὴ συνήθεια ἦλθε ἀπὸ τὸν Γ' Ἀποστολικὸ Κανόνα, ὁ ὁποῖος, προκειμένου νὰ διαφυλάξη τὴν Βιβλικὴ-Ἀποστολικὴ Παράδοση τῆς προσφορᾶς κατὰ τὴν θεία Εὐχαριστία μόνον Ἄρτου καὶ Οἴνου, ἀπηγόρευσε τόσο τὴν ἐκ τοῦ Παλαιοδιαθηκικοῦ Νόμου προερχόμενη συνήθεια τῆς θυσίας ζώων στὸ ἱερό, ὅσο καὶ κατὰ τὴν θεία Λειτουργία προσφορὰ μὴ εὐχαριστιακῶν καρπῶν καὶ προϊόντων.

Ὁ ἐν λόγῳ Κανόνας μὲ τὰ Εὐχαριστιακὰ Δῶρα ἐπιτρέπει μόνον τὴν προσφορὰ νέων χίδρων (νέα στάχυα σίτου) καὶ σταφυλιῶν, μὲ τὴν ἐπεξήγηση ὅτι ἡ προσφορὰ αὐτὴ γίνεται «τῷ καιρῷ τῷ δέοντι», τὴν ἐποχὴ δηλαδὴ τῆς ὠρίμανσης τῶν καρπῶν καὶ τῶν φρούτων· «οὐχ ὡς θυσίαν τῶν ὠρίμων καρπῶν». Ἡ κατ' ἔτος αὐτὴ προσφορὰ τοῦ σίτου καὶ τῶν σταφυλιῶν, ὡς ἀπαρχῶν εὐλογία, εἶχε καὶ τὸν

χαρακτήρα τῆς εὐχαριστίας πρὸς τὸν Θεὸ «τῶ οἰκονομοῦντι τὰ πρὸς ζωάρκειαν καὶ θεραπείαν ἡμῶν».

Στὸν διαχωρισμὸ τῶν ἐξωευχαριστιακῶν ἀγαθῶν ἀπὸ τὴν προσφορά καὶ προσκομιδὴ τῆς θείας Λειτουργίας ἐπέμεινε καὶ ἡ ἐν Καρθαγένῃ Σύνοδος (419), ἡ Ὅποια διὰ τοῦ 37/44 Κανόνος Της ἀποφάσισε νὰ μὴν ἀναμιγνύονται μὲ τὸν ἄρτο καὶ τὸν οἶνο οἱ ἀπαρχές, εἴτε μέλι, εἴτε γάλα, ἀλλὰ ὅλα αὐτὰ νὰ εὐλογοῦνται ξεχωριστά, «ὡς ἐκ τοῦ ἀγιάσματος τοῦ Κυριακοῦ Σώματος καὶ Αἵματος δίστασθαι». Ἐπέτρεπε μόνο τὴν συμπροσφορά «σταφυλῶν καὶ σίτου», μὲ τὴν ἔννοια πάντοτε τῶν ἀπαρχῶν καὶ ὄχι τῆς θυσίας, ὅπως ἀκριβῶς ἤθελε καὶ ὁ προηγούμενος Ἀποστολικὸς Κανόνας.

Σὲ ὀρισμένες Ἐκκλησίες, ὅμως, οἱ Ἱερεῖς συνέχισαν, μέχρι τὸ τέλος τοῦ Ζ' τοῦλάχιστον αἰῶνος, νὰ ἀναμειγνύουν χυμὸ σταφυλιῶν μὲ τὴν θεία Εὐχαριστία, καὶ «κατὰ τὸ κρατήσαν ἔθος... ἅμα τῶ λαῶ διανέμειν ἀμφότερα». Τοῦ θέματος αὐτοῦ ἐπελήφθη ἐκ νέου ἡ ἐν Τρούλλῳ ΣΤ' Οἰκουμενικῇ Σύνοδος (Πενθέκτη, 691), ἡ Ὅποια διὰ τοῦ 28ου Κανόνος Της ὄρισε ἡ σταφυλὴ νὰ λογίζεται ὡς ἀπαρχὴ καὶ «ἰδικῶς τοὺς Ἱερεῖς εὐλογοῦντας, τοῖς αἰτοῦσι ταύτης μεταδιδόναι»· νὰ εὐλογεῖται δηλαδὴ ξεχωριστά καὶ νὰ δίδεται στοὺς Πιστοὺς, προφανῶς μετὰ τὴν θεία Λειτουργία, «πρὸς τὴν τοῦ δοτῆρος τῶν καρπῶν εὐχαριστίαν».

* * *

Εὐχές ἀπαρχῶν ἔχουν διασωθεῖ στὴ Λειτουργικὴ μας Παράδοση ἀπὸ τὸν τρίτο αἰῶνα, ὅπως καὶ στὰ λειτουργικὰ χειρόγραφα συναντοῦμε «Εὐχὴ ἐπὶ προσφερόντων ἀπαρχάς», ἢ «Εὐχὴ ἐπὶ προσφερόντων καρποὺς νέους», ὅπως π.χ. σταφύλια, σῦκα, ρόδα, μῆλα, ροδάκινα, πέρσικα κ.ἄ.

Πρόκειται γιὰ σύντομα κείμενα γεμᾶτα εὐχαριστία στὸν Θεό, ὁ ὁποῖος ἔδωσε «καρποὺς παντοδαποὺς εἰς εὐφροσύνην καὶ τροφήν τοῖς ἀνθρώποις». Ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴν σειρά του ἀντιπροσφέρει «ἀπαρχὴν καρπῶν», πιστεύοντας ὅτι ἡ προσφορά του αὐτὴ γίνεται εὐαρέστως δεκτὴ ἀπὸ τὸν Θεό. Διατηρεῖται ἔτσι, μέσω τῶν πρωτογεννημάτων,

ζωντανή ή ανάμνηση και κοινωνία τῶν δωρεῶν τοῦ Θεοῦ, ἀλλά και βεβαία ή πρόγευση και ἐλπίδα τῶν αἰωνίων θησαυρῶν και ἀπολαύσεων.

* * *

Μὲ τὴν ἀρχαία αὐτὴ Παράδοση, και ἰδιαιτέρως μὲ τὴν πράξη τῆς εὐλόγησης τρύγου, σχετίζονται και δύο χαρακτηριστικὲς Τελετὲς τοῦ Βυζαντινοῦ Εὐχολογίου και τῆς Αὐτοκρατορικῆς Ἐθιμοτυπίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

• **Ἡ πρώτη** Τελετὴ μαρτυρεῖται στὸν παλαιότερο λειτουργικὸ κώδικα, τὸ Βαρβερινὸ Εὐχολόγιο 336 (8-9 αἰ.), μὲ τὸν τίτλο «*Εὐχὴ γινομένη ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου,*

ὄτε πρὸς συνήθη ἐπιτελεῖ τὴν τρύγην ὁ Βασιλεὺς». Ἀπὸ μεταγενέστερους κώδικες πληροφοροῦμαστε ὅτι ἡ τελετὴ αὐτὴ, ἡ ὁποία εἶχε δύο Εὐχὲς γιὰ τοὺς Βασιλεῖς, γινόταν στὸ Ναὸ τῶν Βλαχερνῶν κατὰ τὴν Ἑορτὴ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, τὴν 15ῃ Αὐγούστου.

Ἡ σπουδαιότητα αὐτοῦ τοῦ γεγονότος ἀποδεικνύεται και ἀπὸ τὴν παρουσία τοῦ Αὐτοκράτορος, ὁ Ὅποιος προφανῶς, ὅπως συνηθιζόταν ἔκαμε τὴν ἀρχὴ τοῦ τρύγου και προσέφερε στὸν Πατριάρχη ἀπὸ τὸ νέο καρπὸ τῆς ἀμπέλου. **Μ**νεῖα τοῦ γεγονότος κάνει και ὁ Βαλσαμώνας, ὁ ὁποῖος τὸ συνδέει σαφῶς μὲ τὴν ἐτήσια προσφορά τῶν ἀπαρχῶν και κυρίως τῶν σταφυλιῶν μετὰ τὴν θεία Λειτουργία.

• **Ἡ δεύτερη** Τελετὴ τοῦ τρύγου μαρτυρεῖται και περιγράφεται ἀπὸ τὸν Αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνο Ζ' τὸν Πορφυρογέννητο (945-959), στὸ ἔργο του *Ἐκθεσις τῆς Βασιλείου Τάξεως* και στὸ κεφάλαιο «*Ὅσα δεῖ παραφυλάττειν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ τρυγητοῦ ἐν προκένσῳ τῆς Ἱερείας*». **Ἐ**ξ ἀπὸ τὰ Ἀνάκτορα, λοιπόν, τῆς Ἱερείας, περιοχῆς πὺ βρισκόταν στὴν ἀσιατικὴ ἀκτὴ τοῦ Βοσπόρου, και ἐνώπιον τῶν Ἀρχόντων, τῶν Ἀξιωματοῦχων και τοῦ Βασιλέως, ὁ Πατριάρχης, τὴν ἡμέρα τοῦ τρύγου, φορώντας τὸ Φελώνιο και τὸ Ἰμοφόριο, εὐλογοῦσε τὰ σταφύλια μὲ εἰδικὴ Εὐχὴ «*κατὰ τὴν τῆς Ἐκκλησίας ἀκολουθίαν*».

Ἡ Τελετὴ αὐτὴ, ἡ ὁποία πλαισιωνόταν ἀπὸ αὐτοσχέδιους ὕμνους, ἀνταλλαγὴ σταφυλιῶν μετὰξὺ Πατριάρχου και Αὐτοκράτορος και

γεῦμα, τόνιζε τὴν ἄρμονικὴ συνύπαρξιν κοσμικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς Ἐξουσίας καὶ εἶχε τὸν χαρακτήρα τῆς ἀντίδρασης ἀπέναντι σὲ παγανιστικὰ διονυσιακὰ στοιχεῖα ποῦ ἐπικρατοῦσαν τὴν ἐποχὴ ἐκείνη κατὰ τὸν τρύγο, τὸ πάτημα τῶν σταφυλιῶν καὶ τὴν ἀποθήκευσιν τοῦ μούστου στὰ πιθάρια.

Εἶναι σαφές, λοιπόν, ὅτι ἡ Ἐκκλησία κατὰ παλαιὰ συνήθεια εὐλογοῦσε πάντοτε τὸν τρύγο καὶ τὰ σταφύλια, ὅπως ἀκριβῶς ἔκανε καὶ μὲ τις ἄλλες ἀπαρχὰς καὶ τὰ πρωτογεννήματα. Ὑπάρχει μάλιστα καὶ Κανόνας ποῦ ἐπιβάλλει τὴν εὐλογία τοῦ σίτου καὶ τῆς σταφυλῆς, πρὶν αὐτὰ ἀναλωθοῦν ἀπὸ τοὺς Πιστοὺς.

* * *

Συνέχεια αὐτῆς τῆς παράδοσης εἶναι ἀκριβῶς καὶ ἡ εὐλογία τῶν σταφυλιῶν κατὰ τὴν 6ῃ Ἀυγούστου, Ἑορτὴ τῆς Μεταμορφώσεως. Διασώζεται μάλιστα καὶ εἰδικὴ Εὐχή, ἡ ὁποία στὰ χειρόγραφα μαρτυρεῖται ἀπὸ τὸν 10ο αἰῶνα, μὲ διάφορους τίτλους, ὅπως «*Εὐχὴ τοῦ σταφυλιοῦ*», «*Εὐχὴ εἰς μετάληψιν σταφυλῆς*», «*Εὐχὴ ἐπὶ σταφυλῆς καὶ πάσης ὀπώρας*», «*Εὐλογία ἀμπέλου καὶ σταφυλῆς*». Εἶναι λιτὴ καὶ σύντομη Εὐχή, μὲ τὴν ὁποία ἡ Ἐκκλησία εὐχαριστεῖ τὸν Θεό, ποῦ «*διὰ τῆς τοῦ ἀέρος εὐκρασίας, καὶ τῶν σταγόνων τῆς βροχῆς καὶ τῆς τῶν καιρῶν γαλήνης*» εὐδόκησε, ὥστε ὁ καρπὸς τῆς ἀμπέλου νὰ ὠριμάσῃ φυσιολογικὰ καὶ στὴν κατάλληλη ὥρα, προκειμένου νὰ εὐφραίνῃ αὐτοὺς ποῦ τὸν γεύονται καὶ νὰ προσφερθῇ «*ὡς δῶρον εἰς ἐξίλασμον ἁμαρτιῶν, διὰ τοῦ ἱεροῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ*». "Ὅπως βλέπουμε εἶναι σαφῆς ἡ σύνδεσιν τῆς σταφυλῆς μὲ τὴν θείαν Εὐχαριστίαν.

* * *

Σὲ μεταγενέστερα χειρόγραφα μαρτυρεῖται καὶ ἄλλη «*Εὐχὴ εἰς ἀπαρχὰς σταφυλῆς καὶ συκῶν τῆς στ' τοῦ Ἀυγούστου μηνὸς ἐν τῇ Ἑορτῇ τῆς Μεταμορφώσεως*», ἡ ὁποία ἀναφέρεται στὴν εὐλογία μόνον τῆς σταφυλῆς καὶ μὲ σαφὴ πάλιν ἀναφορὰ στὴν πνευματικὴ ἐλευθερία ποῦ ἐγγυῶνται ὁ Χριστὸς καὶ ἡ Εὐχαριστικὴ Ζωή.

Δὲν εἶναι πάντως σαφὲς ἀπὸ πότε ἢ εὐλογία τῶν σταφυλιῶν, ἀρχαία ὄντως Παράδοση, συνδέθηκε μὲ τὴν Ἑορτὴ τῆς Μεταμορφώσεως. Ἐὰν λάβουμε ὑπόψη ὅτι ἡ Ἑορτὴ αὐτὴ, ἀπὸ τὶς ἀρχαιότερες τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, εἶναι γνωστὴ στὰ Ἱερο-

σόλυμα ἐπίσημα ἀπὸ τὸν 7ο αἰῶνα, καὶ στὸ Βυζαντινὸ Ἑορτολόγιο τὸν 9ο αἰῶνα, δὲν ἀποκλείεται ἡ σύνδεση αὐτὴ νὰ ἔγινε ἐξ ἀρχῆς. Ἄλλωστε τότε, στὸ τέλος δηλαδὴ τοῦ 7ου αἰῶνος, ἔγινε, ὅπως εἶδαμε, καὶ ὁ ὀριστικὸς διαχωρισμὸς τῶν ἀπαρχῶν ἀπὸ τὴν προσφορὰ τῶν Εὐχαριστιακῶν Δώρων.

* * *

Τὸ ἐρώτημα ἀσφαλῶς εἶναι γιὰ τὰ τελικὰ τὰ σταφύλια εὐλογοῦνται κατὰ τὴν ἑορτὴ τῆς Μεταμορφώσεως. Σὲ σχετικὰ παλαιὸ λειτουργικὸ τυπικὸ, αὐτὸ τῶν Κασούλων (12 αἰ.), σημειώνεται ὅτι ἡ εὐλογία τῶν σταφυλιῶν, γινόταν ἀπὸ τὸν Ἱερέα τὸν Δεκαπενταῦγουστο, μετὰ τὴν θεία Λειτουργία.

Κατὰ ἀνάλογο γινόταν, ὅπως εἶδαμε, καὶ στὴν Κωνσταντινούπολη, ὅπου τὸν Δεκαπενταῦγουστο ὁ Πατριάρχης εὐλογοῦσε τὰ σταφύλια στὸ Ναὸ τῶν Βλαχερνῶν, παρουσία τοῦ Αὐτοκράτορος.

Οἱ περισσότερες πάντως πηγὲς συνδέουν τὴν εὐλογία τῶν σταφυλιῶν μὲ τὴν Μεταμόρφωση. Ἡ *Τυπικὴ Διάταξη* Νείλου Ἱερομονάχου, τοῦ 13ου αἰ., σημειώνει ὅτι «ἐν αὐτῇ δὲ τῇ ἑορτῇ καταλύομεν σταφυλάς, καθὼς τὸ τῆς ἐκκλησίας διέξεισι τυπικόν». Παράδοση τῶν Πατέρων θεωρεῖ καὶ τὸ *Τυπικὸ* τοῦ Ἁγίου Σάββα τὴν εὐλογία τῶν σταφυλιῶν κατὰ τὴν Ἑορτὴ τῆς Μεταμορφώσεως.

Τὴν ἴδια ἀκριβῶς εἶδηση ἔχει καὶ τὸ *Τυπικὸ* τοῦ Ρήγα, τὸ ὁποῖο ὁμως προσδιορίζει ἀκριβῶς καὶ τὸ σημεῖο τῆς Λειτουργίας, ὅπου γίνεται ἡ εὐλογία αὐτὴ: «Μετὰ δὲ τὴν ὀπισθάμβωνον εὐχὴν, ψάλλομεν τὸ ἀπολυτίκιον τῆς ἑορτῆς καὶ τὸ κοντάκιον καὶ ὁ ἱερεὺς τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν καὶ εὐλογεῖ διὰ τῆς τεταγμένης εὐχῆς τὰς παρατεθειμένας πρὸ τῆς εἰκόνης τοῦ Χριστοῦ σταφυλάς».

Εἶναι φανερὸ ὅτι ὁ χρόνος εὐλογίας τῶν σταφυλιῶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὶς κλιματολογικὲς συνθῆκες κάθε περιοχῆς καὶ τὴν περίοδο

ὠρίμανσης τῶν καρπῶν αὐτῶν.

Ἐπομένως, δὲν εἶναι καθόλου παράξενο τὸ γεγονός ὅτι ἀλλοῦ τὰ σταφύλια εὐλογοῦντο τὸν Δεκαπενταύγουστο καὶ ἀλλοῦ στὶς 6 Αὐγούστου. Σύμφωνα μάλιστα μὲ ἀγιολογικὲς πηγές, προσφορὰ σταφυλιῶν γινόταν καὶ κατὰ τὴν Ἑορτὴ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, τὴν 14 Σεπτεμβρίου.

Ἐκτός, ὅμως, ἀπὸ τὶς κλιματολογικὲς συνθήκες εἶναι πολὺ πιθανὸ στὴν σύνδεση τῆς εὐλογίας τῶν σταφυλιῶν μὲ τὴν Μεταμόρφωση νὰ ἔχουν συμβάλει καὶ παλαιὲς ἱστορικὲς καταβολές τῆς Ἑορτῆς αὐτῆς. Τὸ *Ἱεροσολυμιτικὸ Κανονάριο* συσχετίζει τὴν Ἑορτὴ τῆς Μεταμόρφώσεως μὲ τὴν Ἰουδαϊκὴ Ἑορτὴ τῆς Σκηνοπηγίας καὶ δὲν εἶναι τυχαίῳ πὼς ἓνα ἀπὸ τὰ Ἀναγνώσματα τῆς Ἑορτῆς, ποὺ διαβάζονταν τὴν ἐποχὴ ἐκείνη στὰ Ἱεροσόλυμα, μιᾶ ἀκριβῶς γιὰ τὴν πλήθυνση τῶν κήπων, τῶν ἀμπελώνων καὶ τῶν συκεώνων.

* * *

Ἡ εὐλογία τῶν σταφυλιῶν κατὰ τὴν Μεταμόρφωση κατανοεῖται ἐπίσης, καὶ μέσα ἀπὸ τὶς θεολογικὲς, ἀνθρωπολογικὲς καὶ κοσμολογικὲς διαστάσεις τῆς Ἑορτῆς αὐτῆς. Ὁ Κύριος «*ἡμέρας ἕξ*» ἢ «*ὡσεὶ ἡμέρας ὀκτώ*», μετὰ τὴν πρόρρηση τοῦ Πάθους Του, «*εἰς ὄρος ὑψηλόν... μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν (Πέτρου, Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου), καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπον Αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἱμάτια Αὐτοῦ ἐγένετο λευκά ὡς τὸ φῶς*».

Αὐτὸς εἶναι ὁ Δημιουργὸς τοῦ κόσμου, ἀλλὰ καὶ ὁ κυρίαρχος τῶν ἐσχάτων. Αὐτὸς εἶναι ἡ Ἄμπελος «*ἐν οὐρανοῖς μὲν ἔχουσα τὴν ρίζαν, ἐπὶ γῆς δὲ τὰ κλήματα· ἄμπελος κλαδευομένη τὸ σῶμα, ἀλλ' οὐ τὴν ρίζαν· ἄμπελος μετὰ τρίτην ἡμέραν τοῦ κλαδευθῆναι βλαστάνουσα τὸν βότρυν τῆς ἀναστάσεως*».

Εἶναι φυσικό, λοιπόν, μὲ τὴν Μεταμόρφωση τοῦ Κυρίου νὰ φωτίζεται καὶ νὰ δοξάζεται ὁλόκληρος ὁ κόσμος. Ἡ κτίση φαιδρύνεται καὶ ἀποκτᾶ τὴν λαμπρότητα ποὺ εἶχε κατὰ τὸν χρόνο τῆς δημιουργίας.

Γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγο καὶ ἡ κτίση, ἀνταποκρινόμενη δοξολογικὰ σ' αὐτὴν τὴν

δωρεὰ καὶ τὴν ἐλπίδα, ἀναφέρεται πρὸς τὸν Δημιουργό της καὶ τὸν εὐχαριστεῖ, ἀλλὰ καὶ ἡ Ἐκκλησία στὴν πῶ κατάλληλη Ἑορτή, τῆς Δημιουργίας καὶ τῶν Ἐσχάτων τῆς ἀνανέωσης καὶ τῆς ἐλπίδας, συνηθίζει νὰ εὐλογῇ τὸν κόσμον καὶ τὶς ἀπαρχές του, ἐπιβεβαιώνοντας ἔτσι ὅτι ἡ ἀνανέωση ἀρχίζει ἀπὸ τὸν Θεό, περνᾷ μέσα ἀπὸ τὴν φύση καὶ καταλήγει στὴν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου.

* * *

Ἡ εὐλογία τῶν σταφυλιῶν, τῶν ἀντιπροσωπευτικῶν αὐτῶν ἀπαρχῶν τοῦ κόσμου, εἶναι μία λειτουργικὴ πράξη ποὺ τονίζει ιδιαίτερα τὴν δοξολογικὴ καὶ εὐχαριστιακὴ προσφορὰ τῆς ὕλης καὶ τῶν καρπῶν τῆς γῆς στὸν Δημιουργὸ Θεὸ καὶ κτίση τῶν ἀπάντων. Πολὺ περισσότερο μάλιστα, ὅταν ὁ καρπὸς αὐτὸς τῆς ἀμπέλου μᾶς δίδει τὸ κρασί, ποὺ ὁ Χριστὸς εὐλόγησε στὴν Κανᾶ, γιὰ νὰ τονίση τὴν ἐν Χριστῷ μεταμόρφωση τοῦ κόσμου, ἀλλὰ καὶ μᾶς παρέδωσε αὐτὸ (τὸ κρασί) στὸν Μυστικὸ Δεῖπνο, ὡς τὸ στοιχεῖο ἐκεῖνο, ποὺ μαζὶ μὲ τὸ ψωμί, τὴν ὥρα τῆς θείας Λειτουργίας ἀφθαρτοποιοῦνται χαρισματικά, μεταποιούμενα σὲ Κυριακὸ «Σῶμα καὶ Αἷμα», θεία Εὐχαριστία.

Ἐκτὸς τούτων, ἡ εὐλογία τῶν σταφυλιῶν τονίζει καὶ τὴν ἀνάγκη συνεχοῦς πνευματικῆς καρποφορίας καὶ μεταμορφωτικῆς πορείας τοῦ ἀνθρώπου, καθόσον «οἱ τῷ ὕψει τῶν ἀρετῶν διαπρέψαντες, καὶ τῆς ἐνθέου δόξης ἀξιωθήσονται».

(*) Περιοδ. «Εφημέριος», Σεπτέμβριος 2000, σελ. 11-14. Ἐπιμέλ. ἡμετ.

• Ἐκδίδεται ὑπὸ τῆς Ἱεράς Μονῆς τῶν Ἁγίων Ἀγγέλων, Ἀφίδνες Ἀττικῆς. • Μὲ τὴν εὐλογία καὶ ἐπιστασία τοῦ † Μητροπολίτου Ὁρωποῦ καὶ Φυλῆς κ. Κυπριανοῦ, τῆς Ἐκκλησίας Γνησίων Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος. • Διανέμεται δωρεάν.